

(ed. P. Wendland, post R. Khazarzar)

Philonis Alexandrini opera quae supersunt, vol. 2.
Berlin: Reimer, 1897 (repr. De Gruyter, 1962), pp. 215–228.

ΠΕΡΙ ΩΝ ΝΗΨΑΣ Ο ΝΩΕ ΕΥΧΕΤΑΙ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΑΤΑΙ

1. Τὰ περὶ μέθης καὶ τῆς ἐπομένης αὐτῆ γυμνότητος εἰρημένα τῷ νομοθέτῃ διεξεληλυθότες πρότερον ἀρξώμεθα τοῖς λεχθεῖσι τὸν ἐξῆς προσαρμόττειν λόγον· περίεστι τοίνυν ἐν τοῖς χρησιμοῖς ἀκόλουθα τάδε· «ἐξένηψε δὲ Νῶε ἀπὸ τοῦ οἴνου καὶ ἔγνω ὅσα ἐποίησεν αὐτῷ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ νεώτερος» (Gen. 9, 24).

2. τὸ νήφειν οὐ μόνον ψυχαῖς ἀλλὰ καὶ σώμασιν ὠφελιμώτατον ἀνωμολόγηται· τὰς τε γὰρ ἐξ ἀμέτρου πλησμονῆς γινομένας νόσους ἀπωθεῖται καὶ τὰς αἰσθήσεις πρὸς ἄκρας ὀξύτητας ἀκονᾶ καὶ ὅλα μέντοι τὰ σώματα οὐκ ἔᾶ βαρυνόμενα πίπτειν, ἀλλ' ἐξαίρει καὶ ἐπικουφίζει καὶ πρὸς τὰς οικείους ἐνεργείας ἀνακαλεῖ πᾶσι τοῖς μέρεσιν ἐτοιμότητα ἐντίκτον· καὶ συνόλως ὅσων δημιουργὸς κακῶν ἢ μέθῃ, τοσούτων ἔμπαλιν ἀγαθῶν τὸ νηφάλιον.

3. ὅπῳ οὖν καὶ σώμασιν, οἷς ἢ οἴνου πόσις οικεῖον, λυσιτελέστατον τὸ νήφειν, οὐ πολὺ μᾶλλον ψυχαῖς, ὧν φθαρτὴ τροφή πᾶσα ἀλλότριον; νηφούσης γὰρ διανοίας τί τῶν παρὰ ἀνθρώποις μεγαλειότερον; τίς δόξα; τίς πλοῦτος; τίς δυναστεία; τίς ἰσχύς; τί τῶν πάντων ὅσα θαυμάζεται; φέρε μόνον τὸ ψυχῆς ὄμμα ὅλον ἰσχύσαι δι' ὅλων διοιχθῆναι καὶ μηδὲν οἷα ὑπὸ ρεύματος συγχυθῆναι μέρος ἢ καταμῦσαι· τότε γὰρ μάλιστα ὀξυωπῆσαν, σύνεσιν καὶ φρόνησιν αὐτὴν ἐμβλέπον, τοῖς νοητοῖς ἰγάλασιν ἐντεύξεται, ὧν ἢ θεὰ ψυχαγωγούσα πρὸς οὐδὲν ἔτι τῶν αἰσθητῶν ἀπονεύειν ἔασει.

4. καὶ τί θαυμάζομεν, εἰ τῷ νηφαλίῳ τῆς ψυχῆς καὶ βλέποντι ὀξυωπέστατα τῶν γένεσιν λαχόντων μηδὲν ἔστιν ἰσότημον; καὶ γὰρ οἱ τοῦ σώματος ὀφθαλμοὶ καὶ τὸ αἰσθητὸν φῶς περιττῶς πρὸς ἡμῶν πάντων τετίμηται· πολλοὶ γοῦν τῶν τὰς ὄψεις ἀποβαλόντων καὶ τὸ ζῆν ἐκουσίως προσαπέβαλον κουφότερον κακὸν πηρώσεως θάνατον εἶναι δικάσαντες ἑαυτοῖς.

5. ὅσῳ τοίνυν ψυχῆ σώματος κρείττων, τοσούτῳ καὶ νοῦς ὀφθαλμῶν ἀμείνων· ὃς εἶπερ ἀπήμων εἶη καὶ ἀζήμιος πρὸς μηδενὸς τῶν μέθῃν παράφορον ἐργαζομένων ἀδικημάτων ἢ παθῶν πιεσθεῖς, ὕπνω μὲν ἀποτάξεται λήθην καὶ ὄκνον ἐμποιοῦντι τῶν πρακτέων, ἐγρήγορσιν δὲ ἀσπασάμενος πρὸς τὰ θεᾶς ἄξια πάντα ὀξυδορκήσει, μνήμαις μὲν ὑποβαλλούσαις ἐγειρόμενος, πράξει δὲ τοῖς γνωσθεῖσιν ἐπομέναις χρώμενος.

6. Τοῦ μὲν δὴ νηφοντος κατάστασις ἔστι τοιαύτη. «νεώτερον» δ' ὅταν φῆ «υἰόν», οὐχ ἡλικίας ὄνομα ἀναγράφει, νεωτεροποιίαν δὲ ἀγαπῶντος ἐμφαίνει τρόπου διάθεσιν. ἐπεὶ πῶς ἂν ἢ τὰ ἀθέατα κατιδεῖν παρὰ νόμον καὶ δίκην ἐβιάσατο ἢ ἐκλαλῆσαι τὰ ὀφείλοντα ἡσυχάζεσθαι ἢ εἰς τοῦμφανὲς προενεγκεῖν τὰ δυνάμενα οἴκοι συσκιάζεσθαι καὶ τοὺς ψυχῆς ὄρους μὴ ὑπερβαίνειν, εἰ μὴ νεωτέρων πραγμάτων ἤπτετο γελῶν τὰ ἐτέροις συμπύπτοντα, δέον ἐπιστένειν καὶ μὴ χλευάζειν ἐφ' οἷς εἰκὸς ἦν καὶ εὐλαβούμενον τὸ μέλλον σκυθρωπάζειν;

7. πολλαχοῦ μέντοι τῆς νομοθεσίας καὶ τοὺς ἡλικία προήκοντας νέους καὶ τοὺς μηδέπω γεγηρακότας ἔμπαλιν ὀνομάζει πρεσβυτέρους, οὐκ εἰς πολυετίαν ἀφορῶν ἢ βραχὺν καὶ μήκιστον χρόνον, ἀλλ' εἰς ψυχῆς δυνάμεις κινουμένης εὐ τε καὶ χεῖρον·

8. τὸν γοῦν Ἰσμαῆλ εἰκοσαετίαν ἤδη που βεβιωκότα σχεδὸν κατὰ τὴν πρὸς τὸν ἐν ἀρεταῖς τέλειον Ἰσαὰκ σύγκρισιν ὀνομάζει παιδίον· «ἔλαβε» γὰρ φησὶν «ἄρτους καὶ ἀσκὸν ὕδατος καὶ ἔδωκεν Ἀγαρ, καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὸν ὦμον καὶ τὸ παιδίον», ἡνίκα αὐτοὺς οἰκοθεν Ἀβραὰμ ἐξέπεμψε, καὶ πάλιν «ἔρριψε τὸ παιδίον ὑποκάτω μιᾶς ἐλάτης», καὶ «οὐ μὴ ἴδω τὸν θάνατον τοῦ παιδίου» (Gen. 21, 14-16)· καίτοι πρὸ μὲν τῆς γενέσεως Ἰσαὰκ τρισκαίδεκα γεγονῶς ἐτῶν Ἰσμαῆλ περιτέμνεται (Gen. 17, 25), περὶ δὲ τὴν ἑπταετίαν ἡλικίαν παυσαμένου τῆς ἐν γάλακτι τροφῆς ἐκείνου τῷ τὴν ἐν παιδιαῖς ἰσότητα φέρεσθαι νόθος γνησίῳ ἰφυγαδεύεται σὺν τῇ τεκούσῃ.

9. ἀλλ' ὅμως παιδίον νεανίας ὧν ἤδη καλεῖται ὁ σοφιστὴς ἀντεξεταζόμενος σοφῶ σοφίαν μὲν γὰρ Ἰσαάκ, σοφιστεῖαν δὲ Ἰσμαήλ κεκληρωται, ὡς, ἐπειδὴν ἐκάτερον χαρακτηρίζωμεν, ἐν τοῖς ἰδία λόγοις ἐπιδείκνυμεν. ὄν γὰρ ἔχει λόγον κομιδῆ νήπιον παιδίον πρὸς ἄνδρα τέλειον, τοῦτον καὶ σοφιστὴς πρὸς σοφὸν καὶ τὰ ἐγκύκλια τῶν μαθημάτων πρὸς τὰς ἐν ἀρεταῖς ἐπιστήμας.

10. καὶ ἐν ᾧδῃ μέντοι μείζονι τὸν λεῶν ἅπαντα, ὅποτε νεωτερίζοι, τὸ τῆς ἄφρονος καὶ νηπίας ὄνομα ἡλικίας, τέκνα, καλεῖ «δίκαιος» γὰρ φησὶ «καὶ ὅσιος ὁ κύριος· ἤμαρτον οὐκ αὐτῶ τέκνα μωμητὰ· γενεὰ σκολιὰ καὶ διεστραμμένη, ταῦτα κυρίῳ ἀνταποδίδοτε; οὕτως λαὸς μωρὸς καὶ οὐχὶ σοφός;» (Deut. 32, 4-6).

11. οὐκοῦν τέκνα ἐναργῶς ὠνόμακε τοὺς μώμους ἔχοντας ἄνδρας ἐν ψυχῇ καὶ μωρία καὶ ἀνοία τὰ πολλὰ σφαλλομένους ἐν ταῖς κατὰ τὸν ὀρθὸν βίον πράξεσιν, οὐκ εἰς τὰς ἐν παισὶ σώματος ἡλικίας ἀπιδῶν, ἀλλ' εἰς τὸ τῆς διανοίας ἀλόγιστον καὶ πρὸς ἀλήθειαν βρεφῶδες.

12. οὕτως μέντοι καὶ Ῥαχὴλ, ἡ σώματος εὐμορφία, νεωτέρα Λείας, τοῦ κατὰ ψυχὴν κάλλους, ἀναγράφεται· ἡ μὲν γὰρ θνητὴ, τὸ δ' ἐστὶν ἀθάνατον, καὶ ὅσα μέντοι τίμια πρὸς αἴσθησιν, ἐνὸς μόνου τοῦ κατὰ ψυχὴν κάλλους ἀτελέστερα. οἷς ἀκολουθεῖ καὶ τὸν Ἰωσήφ νέον τε καὶ νεώτατον αἰεὶ λέγεσθαι· καὶ γὰρ, ὅταν ἐπιστατῆ τῆς ποιμνῆς μετὰ τῶν νόθων ἀδελφῶν, νέος προσαγορεύεται (Gen. 37, 2), καὶ ὅταν εὐχηται ὁ πατὴρ αὐτῶ, φησὶν· «υἱὸς ἠὲξήμενος νεώτατος πρὸς μὲ ἀνάστρεψον» (Gen. 49, 22).

13. οὗτος δὲ ἐστὶν ὁ τῆς περὶ τὸ σῶμα ἀπάσης ὑπέρμαχος δυνάμεως καὶ ὁ τῆς τῶν ἐκτὸς ἀφθονίας ἀκολάκευτος ἑταῖρος, ὁ τῆς πρεσβυτέρας ψυχῆς πρεσβύτερον καὶ τιμώτερον ἀγαθὸν μήπω τέλειον εὐρημένος. εἰ γὰρ εὕρητο, κἂν ὅλην Αἴγυπτον ἀμεταστρεπτὶ φεύγων ᾤχετο· νυνὶ δὲ ἐπὶ τῶ τρέφειν αὐτὴν καὶ τιθηνοκομεῖν μάλιστα σεμνύνεται, ἧς τὸ μάχιμον καὶ ἡγεμονεῦον ὅταν ἴδῃ ὁ ὄρων καταπεποντωμένον καὶ διεφθαρμένον, ὕμνον εἰς τὸν θεὸν ἄδει.

14. νέος μὲν οὖν τρόπος ὁ μήπω δυνάμενος μετὰ τῶν γνησίων ἀδελφῶν ποιμαίνειν, τὸ δ' ἐστὶ τῆς κατὰ ψυχὴν ἀλόγου φύσεως ἄρχειν τε καὶ ἐπιτροπεύειν, ἀλλ' ἐτι μετὰ τῶν νόθων, <οἷς> τὰ δοκῆσει πρὸ τῶν γνησίων καὶ τῶ εἶναι παραριθμουμένων <ἀγαθῶν> τετίμηται.

15. νεώτατος δὲ, κἂν ἐπίδοσιν καὶ αὐξήσιν πρὸς τὸ ἄμεινον λάβῃ, παρὰ τῶ τελείῳ νενόμισται μόνον ἀγαθὸν ἡγουμένῳ τὸ καλόν· οὐ χάριν προτρέπων φησὶ· «πρὸς μὲ ἀνάστρεψον,» ἴσον τῶ πρεσβυτέρας γνώμης ὀρέχθητι, μὴ πάντα νεωτέριζε, ἤδη ποτὲ τὴν ἀρετὴν δι' αὐτὴν μόνην ἰστέρεξον, μὴ καθάπερ παῖς ἄφρων τῆ τῶν τυχηρῶν λαμπρότητι περιουραζόμενος ἀπάτης καὶ ψευδοῦς δόξης ἀναπίμπλασο.

16. ὡς μὲν τοίνυν πολλαχοῦ νέον οὐκ εἰς τὴν σώματος ἀκμὴν, ἀλλ' εἰς τὴν ψυχῆς νεωτεροποιίαν ἀφορῶν εἴωθε καλεῖν, ἐπιδέδεικται. ὡς δὲ καὶ πρεσβύτερον οὐ τὸν γῆρα κατεσχημένον, ἀλλὰ τὸν γέρωσ καὶ τιμῆς ἄξιον ὀνομάζει, δηλώσομεν.

17. τίς οὖν ἀγνοεῖ τῶν ἐντετυχηκότων ταῖς ἱερωτάταις βίβλοις, ὅτι σχεδὸν τῶν προγόνων ἑαυτοῦ πάντων ὁ σοφὸς Ἀβραάμ ὀλιγοχρονωτάτος εἰσάγεται· κἀκεῖνων μὲν, οἶμαι, οἱ μακροβιώτατοι γεγονασιν, οὐδὲ εἷς, οὕτοσι δὲ ἀναγέγραπται πρεσβύτερος· φασὶ γοῦν οἱ χρησιμοί, ὅτι «Ἀβραάμ ἦν πρεσβύτερος προβεβηκῶς καὶ κύριος εὐλόγησε τὸν Ἀβραάμ κατὰ πάντα» (Gen. 24, 1).

18. τοῦτο μοι δοκεῖ τὸ προκειμένον αἰτίας ἀπόδοσις εἶναι, δι' ἣν πρεσβύτερος ἐλέχθη ὁ σοφός· ἐπιφροσύνη γὰρ θεοῦ τὸ λογικὸν τῆς ψυχῆς μέρος ὅταν εὖ διατεθῆ καὶ μὴ καθ' ἐν εἶδος ἀλλὰ κατὰ πάσας τὰς ἐπιβολὰς εὐλογιστῆ, πρεσβυτέρα χρώμενον γνώμη καὶ αὐτὸ δήπου πρεσβύτερόν ἐστιν.

19. οὕτως καὶ τοὺς συνέδρους τοῦ θεοφιλοῦς τὸν δέκα ἑβδομάδων ἀριθμὸν εἰληχότας πρεσβυτέρους ὀνομάζειν ἔθος· λέγεται γὰρ· «συνάγαγέ μοι ἑβδομήκοντα ἄνδρας ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων Ἰσραήλ, οὓς αὐτὸς σὺ οἶδας ὅτι οὗτοί εἰσι πρεσβύτεροι» (Num. 11, 16).

20. οὐκοῦν οὐ τοὺς ὑπὸ τῶν τυχόντων γέροντας νομιζομένους ὡς ἱεροφάντας, ἀλλ' οὓς ὁ σοφὸς οἶδε μόνος, τῆς τῶν πρεσβυτέρων ἡξίωσε προσρήσεως· οὓς μὲν γὰρ ἂν οὗτος ἀποδοκιμάσῃ καθάπερ ἀργυραμοιβὸς ἀγαθὸς ἐκ τοῦ τῆς ἀρετῆς νομίσματος, κειβδηλευμένοι νεωτεροποιοὶ

τάς ψυχὰς ἅπαντες· οὐς δ' ἂν γνωρίμους ἐθελήσῃ ποιήσασθαι, δόκιμοί τε καὶ τὸ φρόνημα πρεσβύτεροι κατὰ τὸ ἀναγκαῖόν εἰσιν.

21. ἐνὶ μέντοι νόμου διατάγματι τοῖς ἀκούειν ἐπισταμένοις ἐκάτερον ὧν εἶπον ἐναργέστερον φανεῖται δεδηλωκώς· «ἐὰν γὰρ γένωνται» φησὶν «ἄνθρωπῳ δύο γυναῖκες, ἡγαπημένη καὶ μισουμένη, καὶ τέκωσιν αὐτῷ ἢ ἡγαπημένη καὶ ἢ μισουμένη, καὶ γέννηται υἱὸς πρωτότοκος τῆς μισουμένης, ἢ ἂν ἡμέρα κληροδοτῇ τοῖς υἱοῖς τὰ ὑπάρχοντα, οὐ δυνήσεται πρωτοτοκεῦσαι τῷ υἱῷ τῆς ἡγαπημένης ὑπεριδὼν τὸν υἱὸν τῆς μισουμένης τὸν πρωτότοκον· ἀλλὰ τὸν πρωτότοκον υἱὸν τῆς μισουμένης ἐπιγνώσεται, δοῦναι αὐτῷ διπλᾶ ἀπὸ πάντων ὧν ἐὰν εὔρεθῇ αὐτῷ, ὅτι οὗτός ἐστιν ἀρχὴ τέκνων αὐτοῦ καὶ τούτῳ καθήκει τὰ πρωτοτόκια» (Deut. 21, 15-17).

22. ἡ παρατετήρηκας ἤδη, ὅτι τὸν μὲν τῆς στεργουμένης υἱὸν οὐδέποτε πρωτότοκον ἢ πρεσβύτερον καλεῖ, τὸν δὲ τῆς μισουμένης πολλάκις· καίτοι τοῦ μὲν τὴν γένεσιν προτέρου, τοῦ δὲ ἐκ τῆς στυγουμένης ὑστέρου δεδηλωκεν εὐθύς ἀρχόμενος τῆς προστάξεως· «ἐὰν γὰρ τέκωσι» φησὶν «ἢ ἡγαπημένη καὶ ἢ μισουμένη.» ἀλλ' ὅμως τὸ μὲν τῆς προτέρας γέννημα, κἂν πολυχρονιώτερον ἢ, νεώτερον παρ' ὀρθῶ λόγῳ δικάζοντι νενόμισται, τὸ δὲ τῆς ὑστέρας, κἂν ἐν τοῖς κατὰ τὴν γένεσιν χρόνοις ὑστερίζῃ, τῆς μείζονος καὶ πρεσβυτέρας μοίρας ἡξίωται.

23. διὰ τί; ὅτι τῶν γυναικῶν τὴν μὲν στεργουμένην ἡδονῆς, τὴν δὲ στυγουμένην φρονήσεως εἶναι φαμεν σύμβολον· τῆς μὲν γὰρ ὁ πολὺς ὄμιλος ἀνθρώπων τὴν συνουσίαν ὑπερφυῶς ἀγαπᾷ δελέατα καὶ φίλτρα ἐξ ἑαυτῆς ἐπαγωγότατα ἐνδιδοῦσης ἀπὸ γενέσεως ἀρχῆς ἄχρι πανυστάτου γήρωσ, τῆς δὲ ἐκτόπως τὸ αὐστηρὸν καὶ περίσεμνον διαμεμίσηκε καθάπερ οἱ ἄφρονες παῖδες τὰς τῶν γονέων καὶ τρεφόντων ὠφελιμωτάτας μὲν ἀτερπεστάτας δὲ ὑψηγήσεις.

24. τίκτουσι δ' ἀμφοτέραι, ἢ μὲν τὸν φιλήδονον, ἢ δ' αὖ τὸν φιλάρετον ἐν ψυχῇ τρόπον. ἀλλ' ὁ μὲν φιλήδονος ἀτελής καὶ ὄντως αἰεὶ παῖς ἐστί, κἂν εἰς πολυετίας αἰῶνα μήκιστον ἀφίκηται, ὁ δ' αὖ φιλάρετος ἐν γερούσια τῆς φρονήσεως ἐξ ἔτι σπαργάνων, τὸ τοῦ λόγου δὴ τοῦτο, ἀγήρως ὧν τάττεται·

25. παρὸ καὶ λίαν ἐμφαντικῶς εἴρηκεν ἐπὶ τοῦ τῆς μισουμένης ὑπὸ τῶν πολλῶν ἀρετῆς γεγονότος, ὅτι «οὗτός ἐστιν ἀρχὴ τέκνων», καὶ τάξει καὶ ἡγεμονίᾳ δήπου πρῶτος ὧν, «καὶ τούτῳ καθήκει τὰ πρωτοτόκια» νόμῳ φύσεως, οὐκ ἀνομίᾳ τῇ παρ' ἀνθρώποις.

26. ἐπόμενος οὖν αὐτῷ καὶ ὡσπερ ἐπὶ προτεθέντα σκοπὸν ἀφίεις εὐστόχως τὰ βέλη κατὰ ἀκολουθίαν εἰσάγει τὸν Ἰακώβ γενέσει μὲν τοῦ Ἡσαῦ νεώτερον – ὅτι ἀφροσύνη μὲν ἐκ πρώτης ἡλικίας ἐστὶν ἡμῖν σύντροφος, ὀψίγονος δ' ὁ τοῦ καλοῦ ζῆλος, – δυνάμει δὲ πρεσβύτερον· παρὸ καὶ τῶν πρωτοτοκίων ὁ μὲν Ἡσαῦ ἐξίσταται, μεταποιεῖται δ' οὗτος εἰκότως.

27. τούτοις συνάδει καὶ τὰ ἐπὶ τῶν υἱῶν Ἰωσήφ ἐκ πολλῆς περισκέψεως ἀνεζητημένα, ἡνίκα ἐνθουσιῶν ὁ σοφὸς ἀντικρὺς παρεστηκότων οὐκ ἐπιτίθησι ταῖς κεφαλαῖς ἐξ ἐναντίας καὶ κατ' εὐθὺ τὰς χεῖρας ἐπενεγκών, ἀλλ' ἐναλλάξας, ὅπως τῇ μὲν εὐωνύμῳ τοῦ πρεσβυτέρου δοκοῦντος εἶναι, τοῦ δὲ νεωτέρου τῇ δεξιᾷ ψαύσῃ (Gen. 48, 13. 14).

28. καλεῖται δ' ὁ μὲν [ἐν] γενέσει πρεσβύτερος Μανασσῆς, ὁ δὲ νεώτερος Ἐφραΐμ· ταῦτα δ' εἰ μεταληφθεῖν τὰ ὀνόματα εἰς Ἑλλάδα γλώτταν, μνήμης καὶ ἀναμνήσεως εὔρεθήσεται σύμβολα· ἐρμηνεύεται γὰρ ἡ Μανασσῆς μὲν «ἐκ λήθης» – τὸ δ' ἐστὶν ὀνόματι ἐτέρῳ καλούμενον ἀνάμνησις· ὁ γὰρ ὧν ἐπελάθετο εἰς ἀνάμνησιν ἐρχόμενος ἔξω πρόεισι τῆς λήθης, – Ἐφραΐμ δὲ καρποφορία, μνήμης πρόσρησις οἰκειοτάτη, διότι καρπὸς ὠφελιμώτατος καὶ τῷ ὄντι ἐδώδιμος ψυχῆς τὸ ἄληστον ἐν μνήμασι ἀδιαστάτοις.

29. μνήμαι μὲν οὖν ἠνδρωμένοις ἤδη καὶ παγίοις συντυγχάνουσι, παρὸ καὶ νεώτεροι ἐνομίσθησαν ὀψὲ φύομεναι· λήθη δὲ καὶ ἀνάμνησις ἐπαλλήλως σχεδὸν ἐκ πρώτης ἡλικίας ἐκάστῳ σύνεισιν, οὗ ἕνεκα τὰ χρόνου πρεσβεῖα εὐρηγνῶνται καὶ ἐπ' εὐωνύμοις παρὰ σοφῶ ταξιαρχοῦντι τάττονται· τῶν δὲ ἀρετῆς αἱ μνήμαι κοινωνήσουσι πρεσβείων, ἃς ὁ θεοφιλῆς δεξιωσάμενος τῆς ἀμείνονος παρ' ἑαυτῷ μοίρας ἀξιώσει.

30. Νήψας οὖν ὁ δίκαιος καὶ γνοὺς ὅσα «ἐποίησεν αὐτῷ ὁ νεώτερος αὐτοῦ υἱός» ἀρὰς χαλεπωτάτας τίθεται· τῷ γὰρ ὄντι ὅταν ὁ νοὺς νήψη, κατὰ τὸ ἀκόλουθον εὐθύς αἰσθάνεται ὅσα ἢ νεωτεροποιὸς ἐν αὐτῷ κακία πρότερον εἰργάζετο, ἃ μεθῶν ἀδυνάτως καταλαβεῖν εἶχε.

31. τίνι μέντοι καταρῶται, σκεπτέον· ἐν γὰρ τι καὶ τοῦτο τῶν ἐρεῦνης ἀξίων ἐστίν, ἐπειδήπερ οὐ τῷ δοκοῦντι ἡμαρτηκέναι παιδί, ἀλλὰ τῷ ἐκείνου μὲν υἱῷ, ἑαυτοῦ δὲ υἰώνῳ, οὗ φανερόν οὐδὲν εἰς γε τὸ παρὸν ἀδίκημα, οὐ μικρὸν οὐ μέγα, δεδήλωκεν·

32. ὁ μὲν γὰρ ἐκ περιεργίας ἰδεῖν τὸν πατέρα γυμνὸν ἐθελήσας καὶ γελάσας ἃ εἶδε καὶ ἐκλαλήσας τὰ δεόντως ἡσυχασθέντα ὁ υἱὸς ἦν τοῦ Νῶε Χάμ, ὁ δὲ ἐφ' οἷς ἕτερος ἠδίκησε τὰς αἰτίας ἔχων καὶ τὰς ἀρὰς καρπούμενος Χαναάν ἐστὶ· λέγεται γὰρ «ἐπικατάρατος Χαναάν· παῖς οἰκέτης [δούλος δούλων] ἐστὶ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ» (Gen. 9, 25).

33. τί γὰρ ἡμάρτηκεν, ὡς ἔφην, οὗτος; ἀλλ' ἐσκέψαντο μὲν ἐφ' ἑαυτῶν ἴσως οἷς ἔθος ἀκριβοῦν τὰς ῥήτας καὶ προχείρους ἀποδόσεις ἐν τοῖς νόμοις· ἡμεῖς δὲ πειθόμενοι τῷ ὑποβάλλοντι ὀρθῶ λόγῳ τὴν ἐγκειμένην ἀπόδοσιν διερμηνεύσωμεν ἐκεῖνα ἀναγκαιῶς προειπόντες· σχέσις καὶ κίνησις διαφέρουσιν ἀλλήλων·

34. ἢ μὲν γὰρ ἐστὶν ἡρεμία, φορὰ δὲ ἢ κίνησις· ἢς εἶδη δύο, τὸ μὲν μεταβατικόν, τὸ δὲ περὶ τὸν αὐτὸν τόπον εἰλούμενον. σχέσει μὲν οὖν ἰ ἀδελφὸν ἕξις, κινήσει δ' ἐνέργεια.

35. τὸ δὲ λεγόμενον παραδείγματι οικεῖα γνωριμώτερον γένοιτ' ἂν· τέκτονα καὶ ζωγράφον καὶ γεωργὸν καὶ μουσικὸν καὶ τοὺς ἄλλους τεχνίτας, κἂν ἡσυχίαν ἄγωσι μηδὲν τῶν κατὰ τὰς τέχνας ἐνεργοῦντες, οὐδὲν ἤττον τοῖς εἰρημένοις ἔθος καλεῖν ὀνόμασιν, ἐπεὶ τὴν ἐν ἐκάστοις ἐμπειρίαν καὶ ἐπιστήμην ἀνειληφότες ἔχουσιν.

36. ἐπειδὴν δὲ ὁ τεκτονικὸς ξύλων ὕλην ἐργάζεται λαβών, ὁ δὲ ζωγράφος τὰ οικεῖα κερασάμενος χρώματα ἐπὶ τοῦ πίνακος διαγράφη τοὺς τύπους ὧν ἂν διανοῆται, ὁ δ' αὖ γεωργὸς ἀνατέμνων γῆς αὐλακας καταβάλλη τὰ σπέρματα, κληματίδας δὲ καὶ μοσχεύματα δένδρων ἐμφυτεύη, ἅμα δὲ τροφήν ἀναγκαιοτάτην ἄρδη καὶ ἐποχετεύη τοῖς φυτευθεῖσι καὶ τοῖς ἄλλοις ὅσα γεωργικὰ πᾶσιν ἐγχειρῆ, ὁ δ' αὖ μουσικὸς αὐλοῖς καὶ κιθάραις καὶ τοῖς ἄλλοις ὀργάνοις μέτρα καὶ ῥυθμοὺς καὶ πάσας μέλους ἰδέας ἀρμόττη – δύναται δὲ καὶ δίχα τῶν χειροκμητῶν τῷ τῆς φύσεως ὀργάνῳ χρῆσθαι διὰ φωνῆς ἡρμωσμένης πᾶσι τοῖς φθόγοις – καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστος τεχνιτῶν εἴπερ ἐγχειρεῖ, τοῖς κατὰ τὰς ἐπιστήμας ἕτερα ἐξ ἀνάγκης οικεῖα τοῖς προτέροις ὀνόματα προσγίνεται, τῷ μὲν τέκτονι τὸ τεκτονεῖν, τῷ δὲ ζωγράφῳ τὸ ζωγραφεῖν ἤδη, καὶ τὸ γεωργεῖν μέντοι τῷ γεωργῷ, καὶ τὸ αὐλεῖν ἢ κιθαρίζειν ἢ ἄδειν ἢ τι τῶν παραπλησίων ποιεῖν τῷ μουσικῷ.

37. τίσιν οὖν οἱ ψόγοι καὶ οἱ ἔπαινοι παρακολουθοῦσιν; ἄρ' οὐχὶ τοῖς ἐνεργοῦσι καὶ δρῶσι; κατορθοῦντες μὲν γὰρ ἔπαινον, ψόγον δ' ἔμπαλιν καρποῦνται διαμαρτάνοντες. οἱ δ' ἄνευ τοῦ τι ποιεῖν ἐπιστήμονες αὐτὸ μόνον, ἀκίνδυνον γέρας εἰληφότες ἡσυχίαν ἡρεμοῦσιν.

38. ὁ αὐτὸς τοίνυν λόγος ἐφαρμόττει καὶ τοῖς κατ' ἀφροσύνην καὶ συνόλως τοῖς κατ' ἀρετὴν τε καὶ κακίαν· οἱ φρόνιμοί τε καὶ σώφρονες καὶ ἀνδρεῖοι καὶ δίκαιοι τὰς ψυχὰς μυρίοι γεγόνασι φύσεως μὲν εὐμοιρία, νομίμοις δ' ὑψηλήσεσι, πόνοις δ' ἀηττήτοις καὶ ἀκονοτάτοις χρησάμενοι, τὸ δὲ κάλλος τῶν ἐν ταῖς διανοαῖς ἀγαλμάτων οὐκ ἴσχυσαν ἐπιδείξασθαι διὰ πενίαν ἢ ἀδοξίαν ἢ νόσον σώματος ἢ τὰς ἄλλας κήρας ὅσαι τὸν ἀνθρώπινον περιπολοῦσι βίον. 39. οὐκοῦν οὗτοι μὲν ὥσπερ δεδεμένα καὶ καθειργμένα ἐκτήσαντο ἀγαθὰ, ἕτεροι δ' εἰσὶν οἱ λελυμένοις καὶ ἀφέτοις καὶ ἐλευθέροις ἐχρήσαντο πᾶσι τὰς εἰς ἐπίδειξιν ὕλας ἀφθονωτάτας προσλαβόντες·

40. ὁ μὲν φρόνιμος ἰδίων τε καὶ κοινῶν προστασίαν πραγμάτων, οἷς σύνεσιν καὶ εὐβουλίαν ἐνεπιδείξεται· ὁ δὲ σώφρων τὸν εἰς ἀσωτίαν δεινὸν ἐπάραι καὶ παρακαλέσαι τυφλὸν πλοῦτον, ἵνα βλέποντα ἀποδείξῃ· ὁ δὲ δίκαιος ἀρχὴν, δι' ἣς τὸ κατ' ἀξίαν ἀπονέμειν ἐκάστῳ τῶν ὄντων ἀκωλύτως δυνατὸς ἔσται· ὁ δ' ἀσκητὴς εὐσεβείας ἱερωσύνην καὶ χωρίων ἰ ἱερῶν καὶ τῆς ἐν τούτοις ἀγιστείας ἐπιμέλειαν.

41. ἄνευ δὲ τούτων ἀρεταὶ μὲν εἰσιν, ἀκίνητοι δὲ ἀρεταὶ καὶ ἡσυχίαν ἄγουσαι, καθάπερ ὁ τεθησαυρισμένος ἐν ἀφανέσι γῆς μυχοῖς ἄργυρός τε καὶ χρυσὸς οὐδὲν χρήσιμος.

42. πάλιν τοίνυν κατὰ τὰ ἐναντία μυρίους ἔστιν ἰδεῖν ἀνάνδρους, ἀκολάστους, ἄφρονες, ἀδίκους, ἀσεβεῖς ἐν ταῖς διανοαῖς ὑπάρχοντας, τὸ δὲ κακίας ἐκάστης αἴσχος ἀδυνατοῦντας ἐπιδεικνυσθαι δι' ἀκαιρίαν τῶν εἰς τὸ ἀμαρτάνειν καιρῶν, ἐπειδὴν δὲ τοῦ δύνασθαι πολλή καὶ μεγάλη κατασκήψη φορὰ, γῆν καὶ θάλατταν ἄχρι τερμάτων ἀμυθῆτων ἀναπιμπλάντας κακῶν καὶ μηδέν, μὴ μικρὸν μὴ μέγα, ἀζήμιον ἑώντας, ἀλλὰ ὄυμη μιᾷ ἀνατρέποντάς τε καὶ φθείροντας·
43. ὥσπερ γὰρ τοῦ πυρὸς ἢ δύναμις ἀπουσία μὲν ὕλης ἡσυχάζει, παρουσία δὲ ἀνακαίεται, οὕτως καὶ ὅσαι πρὸς ἀρετὴν ἢ κακίαν ψυχῆς δυνάμεις ἀφορῶσι, σβέννυνται μὲν ἀκαιρίαις, καθάπερ ἔφην, καιρῶν, τυχηραῖς δ' εὐπορίαις ἀναφλέγονται.
44. τίνος δὴ ταυθ' εἵνεκα εἶπον ἢ τοῦ διδάξαι χάριν, ὅτι ὁ μὲν υἱὸς τοῦ Νῶε Χάμ ἡρεμούσης κακίας ἔστιν ὄνομα, ὁ δὲ υἰώνος ἤδη καὶ κινουμένης; ἐρμηνεύεται γὰρ θέρμη μὲν Χάμ, σάλος δὲ Χαναάν.
45. θέρμη δὲ ἐν μὲν σώματι πυρετὸν ἐμφαίνει, κακίαν δὲ ἐν ψυχᾷ· ὡς γὰρ, οἶμαι, καταβολὴ πυρετοῦ νόσος ἐστὶν οὐ μέρους ἀλλ' ὅλου σώματος, οὕτως ὅλης τῆς ψυχῆς ἀρρώστημά ἐστι κακία. ἀλλ' ὅτε μὲν ἡρεμεῖ, ὅτε δὲ κινεῖται· τὴν δὲ κίνησιν αὐτῆς ὀνομάζει σάλον, ὃς Ἑβραίων γλώττη Χαναάν καλεῖται.
46. νομοθετῶν δὲ οὐδεὶς ἐπιτίμιον ὀρίζει κατὰ ἀδίκων ἡρεμούντων, ἀλλὰ δὴ κινουμένων καὶ τοῖς κατὰ ἀδικίαν ἔργοις χρωμένων, καθάπερ οὐδὲ τῶν δακετῶν οὐδὲν ἀνὴρ μέτριος κτείνειν ἂν ἐθέλησαι μὴ μέλλον δάκνειν· λόγῳ γὰρ ὑπεξαιρετέον ψυχῆς ὠμότητα φύσει [καὶ] κατὰ πάντων φονῶσαν.
47. εἰκότως οὖν ὁ δίκαιος τὰς ἀρὰς τῷ υἰώνῳ Χαναάν δόξει τίθεσθαι· δόξει δὲ εἶπον, ὅτι δυνάμει τῷ υἱῷ Χάμ δι' ἐκείνου καταρᾶται· κινήσεις γὰρ πρὸς τὸ ἀμαρτάνειν Χάμ αὐτὸς γίνεται Χαναάν. ἐν γὰρ τὸ ὑποκείμενον κακία, ἣς τὸ μὲν ἐν σχέσει, τὸ δὲ ἐν κινήσει θεωρεῖται· πρὸς βύτηρον δὲ κινήσεως σχέσις, ὡς ἐγγόνου λόγον ἔχειν τὸ κινούμενον πρὸς τὸ ἰσχύμενον·
48. παρὸ καὶ τοῦ Χάμ υἱὸς ὁ Χαναάν φυσικῶς ἀναγράφεται, σάλος ἡρεμίας, ἵνα καὶ ἰ τὸ ἐτέρωθι λεχθὲν ἐπαληθεύη τὸ «ἀποδιδούς ἀνομίας πατέρων ἐπὶ υἱούς, ἐπὶ τρίτους καὶ ἐπὶ τετάρτους» (Exod. 20, 5)· ἐπὶ γὰρ τὰ ἀποτελέσματα καὶ ὡς ἂν ἔγγονα τῶν λογισμῶν στείχουσιν αἱ τιμωρίαι, κατ' αὐτοὺς ἐκείνων, εἰ μηδεμία προσγένειτο πρᾶξις ἐπίληπτος, ἀποδιδρασκόντων τὰ ἐγκλήματα.
49. διὰ τοῦτο μέντοι κὰν τῷ νόμῳ τῆς λέπρας ὁ μέγας πάντα Μωυσῆς τὴν μὲν κίνησιν καὶ ἐπὶ πλέον αὐτῆς φορὰν καὶ χύσιν ἀκάθαρτον, τὴν δ' ἡρεμίαν καθαρὰν ἀναγράφει· λέγει γὰρ ὅτι «ἐὰν διαχέηται ἐν τῷ δέρματι, μιανεῖ ὁ ἱερεὺς. ἐὰν δὲ κατὰ χώραν μείνη τὸ τηλαύγημα καὶ μὴ διαχέηται, καθαριεῖ» (Lev. 13, 22, 23)· ὥστε τὴν μὲν ἡσυχίαν καὶ μονὴν κακιῶν καὶ παθῶν τῶν κατὰ ψυχὴν – ταῦτα γὰρ αἰνίττεται διὰ τῆς λέπρας – οὐχ ὑπαίτιον εἶναι, τὴν δὲ κίνησιν καὶ φορὰν ὑποχον δέοντως.
50. τὸ παραπλήσιον καὶ ἐν τοῖς πρὸς τὸν Κάιν χρησθεῖσι λογίοις περιέχεται σημειωδέστερον· λέγεται γὰρ πρὸς αὐτόν· ὦ οὗτος, «ἤμαρτες, ἡσύχασον» (Gen. 4, 7), τοῦ μὲν ἀμαρτάνειν, ὅτι κινεῖσθαι καὶ ἐνεργεῖν κατὰ τὴν κακίαν ἦν, ὄντος ἐνόχου, τοῦ δ' ἡσυχάζειν, ὅτι ἴσχεσθαι καὶ ἡρεμεῖν, ἀνυπαίτιου καὶ σωτηρίου.
51. Ταῦτα μὲν οὖν ἱκανῶς γε, οἶμαι, προεῖρηται. τὰς δ' ἀρὰς [ἔχοντα], ὃν ἔχουσι λόγον, ἴδωμεν· «ἐπικατάρατος» φησὶ «Χαναάν· παῖς οἰκέτης ἔσται τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ» καὶ «εὐλογητὸς κύριος ὁ θεὸς Σὴμ, καὶ ἔσται Χαναάν δούλος αὐτοῖς» (Gen. 9, 25, 26).
52. ἔφαμεν πάλαι, ὅτι Σὴμ ἐπώνυμός ἐστιν ἀγαθοῦ, καλούμενος οὐκ ὀνόματος εἶδει, ἀλλ' ὅλον τὸ γένος αὐτοῦ ὄνομα, παρόσον τὸ ἀγαθὸν ὀνομαστὸν μόνον καὶ εὐφημίας καὶ εὐκλείας ἄξιον, ὡς ἔμπαλιν ἀνώνυμον καὶ δυσώνυμον τὸ κακόν.
53. τίνος οὖν τὸν τῆς φύσεως τὰγαθοῦ μεμοιραμένον εὐχῆς ἀξιοῖ; τίνος; καινοτάτης καὶ παρηλλαγμένης, ἢ θνητὸς οὐδεὶς ὑπηρετῆσαι δυνατός, ἀφ' ἧς σχεδὸν ὥσπερ ἀπ' ὠκεανοῦ ῥέουσιν αἱ ἀφθονοὶ καὶ ἀέναοι πλημμυροῦσαι καὶ ἀναχεόμεναι τῶν καλῶν πηγαί. τὸν γὰρ κύριον

καὶ θεὸν τοῦ τε κόσμου καὶ τῶν ἐν αὐτῷ πάντων ἰδίᾳ θεὸν κατ' ἐξαίρετον χάριν τοῦ Σὴμ ἀνακαλεῖ.

54. καὶ ὄρα· τίνας ὑπερβολὰς τοῦτο οὐχ ὑπερβάλλει· σχεδὸν γὰρ ἰσότημος ὁ τούτου λαχὼν γίνεται κόσμῳ· ὅτε γὰρ τὸ ἐπιστατοῦν καὶ κηδόμενον ἀμφοῖν ταυτόν, καὶ τὰ ἐπιτροπευόμενα κατ' ἀναγκαῖον εὐθύς ἐστὶν ἰσότημα.

55. μήποτε δὲ καὶ ἐπιδαφιλεύεται τὰ τῶν δωρεῶν· τοῦ μὲν γὰρ ἰαίσθητου κόσμου δεσπότης καὶ εὐεργέτης ἀνείρηται διὰ τοῦ κύριος καὶ θεός, τοῦ δὲ νοητοῦ ἀγαθοῦ σωτῆρ καὶ εὐεργέτης αὐτὸ μόνον, οὐχὶ δεσπότης ἢ κύριος· φίλον γὰρ τὸ σοφὸν θεῷ μᾶλλον ἢ δοῦλον.

56. παρὸ καὶ σαφῶς ἐπὶ Ἀβραάμ φάσκει· «μὴ ἐπικαλύψω ἐγὼ ἀπὸ Ἀβραάμ τοῦ φίλου μου» (Gen. 18, 17); ὁ δὲ ἔχων τὸν κληρὸν τοῦτον πέραν ὄρων ἀνθρωπίνης εὐδαιμονίας προελήλυθε· μόνος γὰρ εὐγενῆς ἄτε θεὸν ἐπιγεγραμμένος πατέρα καὶ γεγονῶς εἰσποιητὸς αὐτῷ μόνος υἱός· οὐ πλούσιος, ἀλλὰ πάμπλουτος, ἐν ἀφθόνοις καὶ γνησίοις, οὐ χρόνῳ παλαιουμένοις, καινουμένοις δὲ καὶ ἡβῶσιν αἰεὶ τρυφῶν ἀγαθοῖς μόνοις·

57. οὐκ ἔνδοξος, ἀλλ' εὐκλεῆς, τὸν μὴ κολακεῖα νοθοῦμενον, ἀλλὰ βεβαιούμενον ἀληθείᾳ καρπούμενος ἔπαινον· μόνος βασιλεύς, παρὰ τοῦ πανηγεμόνος λαβὼν τῆς ἐφ' ἅπασιν ἀρχῆς τὸ κράτος ἀνανταγώνιστον· μόνος ἐλεύθερος, ἀφειμένος ἀργαλεωτάτης δεσποίνης, κενῆς δόξης, ἣν ὑπέραυχον οὔσαν ἀπὸ τῆς ἀκροπόλεως ἄνωθεν ὁ ἐλευθεροποιὸς καθεῖλε θεός. 58. τούτῳ δὴ τῷ τοσοῦτων καὶ οὕτως ὑπερβαλλόντων καὶ ἀθρόων ἀξιωθέντι ἀγαθῶν τί προσήκει ποιεῖν ἢ λόγοις καὶ ᾠδαῖς καὶ ὕμνοις τὸν εὐεργέτην ἀμείβεσθαι; τοῦτ' ἔσθ', ὡς ἔοικεν, ὃ αἰνίττεται διὰ τοῦ «εὐλογημένος κύριος ὁ θεὸς Σὴμ», ἐπειδὴ τῷ τὸν θεὸν ἔχοντι κληρὸν εὐλογεῖν καὶ ἐπαινεῖν αὐτὸν ἀρμόττει μόνον τοῦτ' ἀντιπαρασχεῖν δυναμένῳ, τὰ δ' ἄλλα ἀνὰ κράτος πάνθ' ἀπλῶς ἀδυνατοῦντι.

59. τῷ μὲν δὴ Σὴμ εὐχεται ταῦτα· τῷ δ' Ἰάφεθ ὅποια, θεασώμεθα· «πλατύναι» φησὶν «ὁ θεὸς τῷ Ἰάφεθ, καὶ κατοικήσατέν ἐν τοῖς οἴκοις τοῦ Σὴμ, καὶ γενέσθω Χαναὰν δοῦλος αὐτοῖς» (Gen. 9, 27).

60. τοῦ ἀγαθὸν ἡγουμένου τὸ καλὸν μόνον ἔσταλται καὶ συνῆκται τὸ τέλος – ἐνὶ γὰρ μυρίων ὄντων τῶν περὶ ἡμᾶς τῷ ἡγεμόνι νῶ συνέζευκται, – τοῦ δὲ τρισὶν ἐφαρμόζοντος αὐτὸ γένεσιν, τῷ περὶ ψυχὴν, τῷ περὶ σῶμα, τῷ περὶ τὰ ἐκτός, ἅτ' εἰς πολλὰ καὶ ἀνόμοια κατακερματιζόμενον εὐρύνεται.

61. διόπερ οἰκειῶς εὐχεται τούτῳ προσγενέσθαι πλάτος, ὅπως καὶ ταῖς περὶ ψυχὴν ἀρεταῖς, φρονήσει καὶ σωφροσύνῃ καὶ ἐκάστη τῶν ἄλλων, χρῆσθαι δύναιτο καὶ ταῖς σώματος, ὑγείᾳ καὶ εὐαισθησίᾳ δυνάμει τε καὶ ῥώμῃ καὶ ταῖς τούτων συγγενέσιν, ἔτι μέντοι καὶ τοῖς ἐκτός πλεονεκτημασίαις, ὅσα εἰς πλοῦτον καὶ δόξαν ἀπόλαυσίν τε καὶ χρῆσιν τῶν ἀναγκαίων ἡδονῶν ἄγεται.

62. ἰ περὶ μὲν τοῦ πλάτους ταῦτα. τίνα δὲ ἐν τοῖς οἴκοις εὐχεται τοῦ Σὴμ κατοικήσαι, σκεπτέον· σαφῶς γὰρ οὐ μεμήνυκεν. ἔνεστι μὲν δὴ φάσαι, ὅτι τὸν ἡγεμόνα τοῦ παντός. τίς γὰρ οἶκος παρὰ γενέσει δύναιτ' ἂν ἀξιοπρεπέστερος εὐρεθῆναι θεῷ πλήν ψυχῆς τελειῶς κεκαθαρμένης καὶ μόνον τὸ καλὸν ἡγουμένης ἀγαθόν, τὰ δὲ ἄλλα ὅσα νενόμισται ἐν δορυφόρων καὶ ὑπηκόων λόγῳ ταπτούσης;

63. κατοικεῖν δὲ ἐν οἴκῳ λέγεται ὁ θεός οὐχ ὡς ἐν τόπῳ – περιέχει γὰρ τὰ πάντα πρὸς μηδενὸς περιεχόμενος, – ἀλλ' ὡς πρόνοϊαν καὶ ἐπιμέλειαν ἐκείνου τοῦ χωρίου διαφερόντως ποιούμενος· παντὶ γὰρ τῷ δεσπόζοντι οἰκίας ἢ ταύτης κατὰ τὸ ἀναγκαῖον ἀνήπται φροντίς.

64. εὐχέσθω δὴ πᾶς θεῷ, ὅτῳ τὸ θεοφιλὲς ὤμβρησεν ἀγαθόν, οἰκήτορος λαχεῖν τοῦ πανηγεμόνος, ὃς τὸ βραχὺ τοῦτο οἰκοδόμημα, τὸν νοῦν, ἐξαίρων εἰς ὕψος ἀπὸ γῆς τοῖς οὐρανοῦ συνάψει πέρασι.

65. καὶ τὸ ῥητὸν μέντοι συνάδειν ἔοικεν· ὁ γὰρ Σὴμ ὡσανεὶ ρίζα καλοκάγαθίας ὑποβέβληται, δένδρον δ' ἡμεροτοκοῦν ἐκ ταύτης ὁ σοφὸς Ἀβραάμ ἀνέδραμεν, οὗ τὸ αὐτήκοον καὶ αὐτομαθὲς γένος, Ἰσαάκ, ὁ καρπὸς ἦν, ἀφ' οὗ πάλιν αἱ διὰ πόνων ἀρεταὶ κατασπείρονται, ὧν ἀθλητὴς ἐστὶν ὁ τῆν πρὸς πάθη πάλην γεγυμνασμένος Ἰακώβ, ἀγγέλοις ἀλείπταις, λόγοις, χρώμενος.

66. οὗτος τῶν δώδεκα κατάρχει φυλῶν, ἃς οἱ χρησιμοὶ «βασίλειον καὶ ἱεράτευμα θεοῦ» (Exod. 19, 6) φασιν εἶναι κατὰ τὴν πρὸς τὸν πρῶτον Σὴμ εὐλογίαν, οὗ τοῖς οἴκοις ἦν εὐχή τὸν θεὸν <ἐν>οικῆσαι· βασίλειον γὰρ ὁ βασιλέως δήπουθεν οἶκος, ἱερὸς ὄντως καὶ μόνος ἄσυλος.

67. ἴσως μέντοι τὰ τῆς εὐχῆς καὶ ἐπὶ τὸν Ἰάφεθ ἀναφέρεται, ὅπως ἐν τοῖς οἴκοις τοῦ Σὴμ ποιῆται τὰς διατριβάς· τῷ γὰρ καὶ τὰ σώματος καὶ τὰ ἐκτὸς πλεονεκτήματα ἀγαθὰ ἡγουμένῳ καλὸν εὐξασθαι πρὸς μόνον τὸ ψυχῆς ἀναδραμεῖν καὶ μὴ μέχρι τοῦ παντὸς αἰῶνος ἀληθοῦς δόξης διαμαρτεῖν, ἃ κοινὰ καὶ τῶν ἐπαραιοτάτων καὶ κακίστων ἐστίν, ὑγίειαν ἢ πολυχρηματίαν ἢ ὅσα ὁμοιότροπα, νομίσαντα εἶναι ἀγαθὰ, τῆς ἀψευδοῦς τῶν ἀγαθῶν μερίδος οὐδενὶ φαύλῳ συνταττομένης ἀκοινωνήτον γὰρ φύσει κακῷ τὸ ἀγαθόν.

68. διὰ τοῦτ' ἐν ψυχῇ μόνῃ τεθησαύρισται, ἥς τοῦ κάλλους οὐδενὶ μέτεστι τῶν ἀφρόνων· τοῦτο ὁ γε προ<φητικός> λόγος τὸν σπουδαῖον ἔγραψεν εὐχεσθαί τινι τῶν ἑαυτοῦ γνωρίμων λέγοντα «πρὸς μὲ ἀνάστρεψον» (Gen. 49, 22), ἵνα ἐπὶ τὴν αὐτοῦ γνώμην ἐπανελθῶν, ἰ τὸ καλὸν ὡς ἀγαθὸν μόνον δεξιωσάμενος, τὰς τῶν ἑτεροδόξων παραδράμη περὶ τὰγαθοῦ φήμας. ἐν οὖν τοῖς οἴκοις τῆς ψυχῆς τοῦ λέγοντος μόνον εἶναι τὸ καλὸν ἀγαθὸν κατοικησάτω, παροικῆσας ἐν τοῖς τῶν ἑτέρων, οἷς καὶ τὰ σωματικὰ καὶ τὰ ἐκτὸς τετίμηται.

69. εἰκότως μέντοι καὶ δοῦλον τὸν ἄφρονα τῶν ἀρετῆς μεταποιουμένων ἀνέγραψεν, ἵν' ἢ κρείττονος ἐπιστασίας ἀξιωθεὶς ἀμείνων βίῳ χρήσῃται ἢ ἐπιμένων τῷ ἀδικεῖν μετ' εὐμαρείας αὐτοκράτορι ἡγεμόνων ἀρχῇ τῶν δεσποτῶν κολάζῃται.